

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน*

THE COMPONENTS OF CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS

คณินิต บุพศิริ*, วาโร เพ็งสวัสดิ์, วันเพ็ญ นันทศรี

Kanuengnit Bupasiri*, Waro Phengsawat, Wanpen Nantasi

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand

*Corresponding author E-mail: Kaika.kakai2526@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง เพื่อนำมาสังเคราะห์และคัดเลือกเฉพาะองค์ประกอบที่ปรากฏซ้ำและมีค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ผ่านการสังเคราะห์และปรับปรุงไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม เพื่อยืนยันความถูกต้องและความครบถ้วนขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) การมีความยืดหยุ่น 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การทำงานเป็นทีม ผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารโรงเรียน, องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The purpose of this research is to identify the fundamental components of creative leadership within school administrators. A mixed-methods design was employed and implemented in three stages. In the first stage, relevant concepts, theories, and research studies from ten sources were reviewed and synthesized. Components that appeared repeatedly and reached a frequency of at least 50 percent were selected as preliminary components. In the second stage, five experts in educational administration and leadership, selected through purposive sampling, were interviewed using a semi-structured format. Their insights were analyzed to refine and strengthen the initial components. In the third stage, the revised set of components was evaluated for appropriateness by another group of five experts to confirm their relevance and suitability. A document synthesis form, a semi-structured interview guide, and a five-point rating scale questionnaire were used for the data collection. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation were used for analysis. The analysis found that there are five core elements for creative leadership namely, 1) vision, 2) imagination, 3) flexibility, 4) creativity, and 5) teamwork. Expert evaluation indicated that the overall appropriateness of these components was rated at the highest level, confirming their suitability as essential dimensions of creative leadership in the school context.

Keywords: Creative Leadership, School Administrators, Components of Creative Leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างสังคมและยกระดับประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ จากการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของคนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยังส่งผลต่อการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งศึกษา และพัฒนารูปแบบแนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งมองเห็นโอกาสใหม่ ๆ และกล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่แตกต่าง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยืดหยุ่น มีระบบการตัดสินใจที่โปร่งใส และใช้ข้อมูลในการพัฒนานโยบายอย่างมีกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นี้ยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงของโลก

ในปัจจุบันส่งผลให้โรงเรียนต้องเผชิญกับความท้าทายมากมาย ทั้งในด้านความต้องการของผู้เรียนและปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ยังขาดประสิทธิภาพ การมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น (วรัญญา ยินดี, 2565) นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ยังมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเชิงสร้างสรรค์ และการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ (ฐานิย์ กาญจนสกุล, 2564) ในทิศทางเดียวกันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ช่วยยกระดับความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรมในโรงเรียน โดยผู้นำที่มีความยืดหยุ่นทางความคิดและกลยุทธ์สามารถปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ritter, S. M. & Mostert, N., 2022)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพปัญหาด้านการบริหารภายในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารจำนวนหนึ่งยังคงใช้รูปแบบการบริหารแบบเดิม ขาดทักษะด้านเทคโนโลยี การคิดสร้างสรรค์และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ รวมทั้งยังยึดรูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ ทำให้การจัดการทรัพยากรและการพัฒนาองค์กรยังไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งที่บริบทการศึกษาในปัจจุบันต้องการผู้นำที่พร้อมปรับตัวและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่หลายฉบับ แต่ยังคงขาดการสังเคราะห์องค์ประกอบที่เป็นระบบและเหมาะสมกับบริบทของผู้บริหารโรงเรียนไทยโดยเฉพาะ ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ดังนั้น บทความวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารให้สามารถนำพาองค์กรการศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

แหล่งข้อมูล การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถเป็นข้อมูลในการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์และสรุปสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์มาจัดระเบียบข้อมูล หลังจากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้และสร้างข้อสรุปเบื้องต้นเพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามเชิง

ปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบ การสังเคราะห์องค์ประกอบจากแหล่งที่ศึกษาลงในตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ รูปแบบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่และสรุปผลโดยใช้ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน ขนาดกลาง จำนวน 2 คน และขนาดใหญ่ จำนวน 2 คน มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนไม่น้อยกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งออกแบบขึ้นเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างให้ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา จากนั้นจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า เพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้น กำหนดนัดหมายและสถานที่ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารโครงร่างการวิจัยและแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 5 วัน

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้นัดหมายไว้ มีการจดบันทึกและบันทึกเสียงสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงและชี้แจงว่าจะทำลายการบันทึกเสียงสัมภาษณ์นั้นทิ้งเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการถอดการบันทึกเสียงสัมภาษณ์แล้วทำการจัดระเบียบข้อมูล ซึ่งกำหนดจากคำสำคัญในคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ หลังจากการจัดระเบียบข้อมูลแล้วได้สร้างข้อสรุปเบื้องต้นเพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและมีประสบการณ์ตรงกับการบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์ในด้านสายงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และจะต้องมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือต้องมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 2 คน

2. ผู้บริหารการศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาจะต้องไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก หรือได้รับวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

3. ผู้อำนวยการโรงเรียน มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียน โดยแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สภาพภาพการดำรงตำแหน่ง ลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยกำหนดรูปแบบคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวทางของเรนซิสลิเคิร์ต (Rensis Likert) พร้อมทั้งอธิบายความหมายและค่าน้ำหนักของแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนก่อนหน้านี้ มาจัดทำร่างแบบสอบถามสำหรับประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน จากนั้นผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามเสนอให้ประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบด้านความถูกต้องของเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และความครบถ้วนของเนื้อหาสาระ ก่อนปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์จัดพิมพ์แบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามสำหรับประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

1. ดำเนินการขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อใช้เป็นเอกสารทางราชการประกอบการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามดังกล่าวด้วยตนเอง

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบกลับให้ครบถ้วน เพื่อนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มาวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกเฉพาะองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมตั้งแต่มากขึ้นไป หรือมีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จากนั้นสรุปข้อมูล วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงองค์ประกอบให้มีความ ครบถ้วนและเหมาะสม เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดง ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

นักวิชาการ	การศึกษาจากเอกสาร									การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ									
	องค์ประกอบผู้นำเชิงสร้างสรรค์	(กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์, 2562)	(พิมพ์ศนิดา จิงสุทธีวงษ์, 2563)	(ธีระพงษ์ นุ่นสะพาน, 2564)	(อรุณชัย แนวเงินดี, 2564)	(จินตนา ดีดวงพันธ์, 2565)	(ชุดิมา สิริอด, 2565)	(อภิวัฒน์ เลิศสงคราม, 2567)	(Ubben, G. C. et al., 2010)	(Zacko-Smith, J. D., 2010)	(Hirak, R. et al., 2012)	ความถี่	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5	ความถี่	องค์ประกอบที่ศึกษา
1. การมีวิสัยทัศน์		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			8	✓	✓	✓	✓	✓	5	✓
2. การมีจินตนาการ			✓	✓	✓	✓	✓	✓				6	✓		✓	✓	✓	4	✓

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

นักวิชาการ	การศึกษาจากเอกสาร									การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ								
	กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์, 2562)	(พิมพ์นิตดา จิงสุทธิวงศ์, 2563)	(ธีระพงษ์ นุ่นสะพาน, 2564)	(อรุณชัย แนวเงินดี, 2564)	(จินตนา ตีดวงพันธ์, 2565)	(ชุดินา สิริอด, 2565)	(อภิวัฒน์ เลิศสงคราม, 2567)	(Ubben, G. C. et al., 2010)	(Zacko-Smith, J. D., 2010)	(Hirak, R. et al., 2012)	ความถี่	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5	ความถี่	องค์ประกอบที่ศึกษา
องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์																		
3. การมีความยืดหยุ่น	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓			7	✓	✓	✓		✓	4	✓
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	✓		✓		✓	✓	✓	✓			6					✓	1	✓
5. การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์			✓						✓		2			✓			1	
6. ด้านการมุ่งความสำเร็จ		✓									1			✓			1	
7. ด้านความน่าเชื่อถือ		✓									1			✓			1	
8. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	✓			✓	✓		✓				4							
9. การทำงานเป็นทีม	✓				✓	✓	✓		✓		5	✓	✓		✓	✓	4	✓
10. คิดต่าง								✓			1							
11. มีแนวคิดใหม่								✓			1							
12. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง								✓	✓		2							
13. กล้าคิด								✓			1							

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

นักวิชาการ	การศึกษาจากเอกสาร										การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ								
	องค์ ประ กอบ ภาวะ ผู้นำเชิง สร้างสรรค์	(กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์, 2562)	(พิมพ์ศุภินดา จิงสุทธิวงษ์, 2563)	(ธีระพงษ์ นุ่นสะพาน, 2564)	(อรุณชัย แนวเงินดี, 2564)	(จินตนา ตีดวงพันธ์, 2565)	(ชุติมา สิริอด, 2565)	(อภิวัฒน์ เลิศสงคราม, 2567)	(Ubben, G. C. et al., 2010)	(Zacko-Smith, J. D., 2010)	(Hirak, R. et al., 2012)	ความถี่	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5	ความถี่	องค์ประกอบที่ศึกษา
14. การ สร้างแรง บันดาลใจ											✓	1							
15. วัฒนธรรม เชิงบวก									✓			1							
16. การ สื่อสารอย่าง สร้างสรรค์											✓	1							
17. การ บริหาร จัดการ									✓			1							
18. ปฏิสัมพันธ์									✓			1							
รวม		5	5	5	3	6	5	6	4	6	5		4	3	6	3	5		

จากตารางที่ 1 จากการสังเคราะห์เอกสาร จำนวน 10 แหล่ง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน มีทั้งหมด 18 องค์ประกอบ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ขึ้นไป จะได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) การมีความยืดหยุ่น 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การทำงานเป็นทีม

2. นำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาจัดทำเป็นนิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ พฤติกรรมบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การมีวิสัยทัศน์	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ในการกำหนดทิศทางและเป้าหมาย	1. ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมาย ในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ พฤติกรรมบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
2. การมีจินตนาการ	ในอนาคตของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น วางแผน เชิงกลยุทธ์เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย และสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจและร่วม ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ให้เป็นจริง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ในการสร้างภาพในความคิด การมองเห็น ความเป็นไปได้ใหม่ ๆ และการคิดนอก กรอบอย่างมีเหตุผลจากสิ่งที่เป็นอยู่ โดยอาศัยประสบการณ์ ความเชื่อและ ความคาดหวังมาประมวลเป็นความคิด ที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดเดิม นำไปสู่การสร้างสรรค์วิธีการหรือ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาที่เป็นไปได้ ในอนาคต	2. ผู้บริหารสามารถคาดการณ์แนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ 3. ผู้บริหารสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อนำองค์กร ไปสู่เป้าหมาย 4. ผู้บริหารสามารถสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจและ ร่วมขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ให้เป็นจริง 1. ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างภาพ ในความคิดมองเห็นความเป็นไปได้ใหม่ ๆ 2. ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดนอกกรอบ อย่างมีเหตุผล 3. ผู้บริหารมีความสามารถในการการใช้ประสบการณ์ ความเชื่อความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาโรงเรียน 4. ผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมี ประสิทธิภาพ 5. ผู้บริหารพัฒนาโรงเรียนในอนาคตอย่างสร้างสรรค์
3. การมีความยืดหยุ่น	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการ ปรับตัว ปรับความคิดและวิธีการทำงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีความรู้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย เปิดโอกาสและยอมรับฟังความคิดเห็น	1. ผู้บริหารมีความสามารถในการปรับตัว ปรับความคิด และวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ 2. ผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย 3. ผู้บริหารเปิดใจยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง 4. ผู้บริหารมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขององค์กร
4. การมีความคิด สร้างสรรค์	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ การมองเห็นโอกาส ในการพัฒนา การคิดนอกกรอบเพื่อ แก้ปัญหาและการสร้างนวัตกรรมในการ บริหารจัดการโรงเรียน สนับสนุน ส่งเสริม และกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิด สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง อันจะก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์และ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	1. ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ 2. ผู้บริหารมีความสามารถในการมองเห็นโอกาสใน การพัฒนา 3. ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดนอกกรอบเพื่อ แก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมในการบริหาร 4. ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากร เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง 5. ผู้บริหารสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการ พฤติกรรมบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
5. การทำงานเป็นทีม	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรมีกระบวนการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานประสานงานในการปฏิบัติงานที่ดีต่อกัน เสริมสร้างความร่วมมือกัน ความสามัคคีในการปฏิบัติงานในหน้าที่ สนับสนุนช่วยเหลือให้ใช้ทักษะประสบการณ์ร่วมกันและสามารถพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการทำงานเป็นทีม 2. ผู้บริหารส่งเสริมการประสานงานที่ดี 3. ผู้บริหารเสริมสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในการปฏิบัติงานในหน้าที่ 4. ผู้บริหารส่งเสริมการใช้ทักษะและประสบการณ์ร่วมกัน 5. ผู้บริหารพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบหลัก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบย่อยเพื่อให้ได้นิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้ จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำในสถานศึกษา การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบดังกล่าว แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละองค์ประกอบ แสดงดังตารางที่ 3

3. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน	ความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีวิสัยทัศน์	4.90	0.14	มากที่สุด
2	การมีจินตนาการ	4.72	0.23	มากที่สุด
3	การมีความยืดหยุ่น	4.60	0.34	มากที่สุด
4	การมีความคิดสร้างสรรค์	4.80	0.20	มากที่สุด
5	การทำงานเป็นทีม	4.84	0.17	มากที่สุด
รวม		4.77	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมี

วิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.14) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.17) การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.20) การมีจินตนาการ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.23) และการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.34)

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) การมีความยืดหยุ่น 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การทำงานเป็นทีม ทั้งนี้ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ผู้บริหารควรมี ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารโรงเรียนให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อภิปรายผล

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในครั้งนี้ ได้อาศัยการสังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการประเมินความเหมาะสม ขององค์ประกอบดังกล่าวจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความครบถ้วนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ เมื่อทำการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียง ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีจินตนาการ และ 5) การมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์จะเป็นแรงบันดาลใจให้ สมาชิกในองค์กรเกิดพลังและความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน (Northouse, P. G., 2019) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในบริบทของการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญของการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สามารถทำให้บุคลากรมองภาพความสำเร็จของโรงเรียนได้ ทำให้เกิดการบริหารงานอย่างมีจุดหมาย ในขณะเดียวกัน การทำงานเป็นทีม เป็นคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารสร้างกระบวนการทำงานเป็นทีม เพื่อนำทีมงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง และยังส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Johnson, D. W. & Johnson, R. T., 2005) อีกทั้ง การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถเปลี่ยนปัญหาหรือข้อจำกัดให้กลายเป็นโอกาสในการพัฒนา และส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมในองค์กร (Zhou, J. & George, J. M., 2001) นอกจากนี้ การมีจินตนาการ ยังเป็นอีกองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่จะแสดงให้เห็นว่า เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างแนวคิดใหม่จากประสบการณ์เดิมและคาดการณ์แนวทางพัฒนาโรงเรียนในอนาคต (Vygotsky, L. S., 2004) ส่วนการมีความยืดหยุ่น เป็นอีกองค์ประกอบที่ใช้ให้เห็นว่า ในบริบทของการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความยืดหยุ่น และปรับตัวต่อสถานการณ์แบบไม่คาดคิด เช่น COVID-19 โดยใช้กลยุทธ์ใหม่ในการบริหารจัดการโรงเรียน (McLeod, S. & Dulsky, S., 2021)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Puccio, G. J. et al., 2011) ที่มองว่า ความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำ เป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด (Northouse, P. G., 2022) เน้นว่าการเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องใช้ทั้งความคิดเชิงนวัตกรรมและการสร้างอิทธิพลทางบวกต่อผู้ตาม (ธีระนันต์ โมธรรม, 2566) ยืนยันว่า การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่บริหารงานอย่างยั่งยืน สามารถทำให้บุคลากรมองเห็นภาพความสำเร็จของโรงเรียนได้ จะเห็นว่าผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ องค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) การมีความยืดหยุ่น 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารควรมี เพราะจะช่วยให้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถสรุปได้ตามภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) การมีความยืดหยุ่น 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การทำงานเป็นทีม และจากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบดังกล่าวมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งยังมีประโยชน์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในปัจจุบัน องค์ประกอบดังกล่าวจึงสามารถ

นำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการบริหาร การพัฒนาทักษะผู้นำ การสร้างบรรยากาศในการทำงานเชิงสร้างสรรค์ และการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวม นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายังสามารถนำองค์ประกอบที่ได้รับจากผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรมด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยบรรจุองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ในกระบวนการพัฒนาผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายทางการศึกษา ทำให้การพัฒนาผู้บริหารเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรดำเนินการทดลองใช้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สังเคราะห์ได้เพื่อสร้างเครื่องมือวัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยสถิติขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่ได้ นอกจากนี้ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลายจังหวัดหรือหลายเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงและยืนยันความถูกต้องของผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น ตลอดจนควรพิจารณาศึกษาปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น บริบทโรงเรียน วัฒนธรรมองค์กร หรือรูปแบบการบริหารที่อาจส่งผลต่อการแสดงออกของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(2), 1-18.
- จินตนา ดีดวงพันธ์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 20(91), 74-87.
- ชุติมา สิริอด. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม, 9(3), 105-120.
- ฐานิย์ กาญจนสกุล. (2564). บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมวินัยธรรม การจัดการเรียนรู้. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา, 5(1), 120-134.
- ธีระนันต์ โมธรรม. (2566). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีระพงษ์ นุ่นสะพาน. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 17(1), 3-16.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ศนิตา จิงสุทวิงษ์. (2563). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- วรัญญา ยินดี. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวอร์มัล. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(4), 245-259.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิวัฒน์ เลิศสงคราม. (2567). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์, 8(2), 265-280.
- อรรถชัย แนวเงินดี. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน, 2(1), 13-21.
- Hirak, R. et al. (2012). Linking leader inclusiveness to work unit performance: The importance of psychological safety and learning from failures. *The Leadership Quarterly*, 23(1), 107-117.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (2005). *Joining together: Group theory and group skills*. (9th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- McLeod, S. & Dulsky, S. (2021). Resilience, reorientation, and reinvention: School leadership during the early months of the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Education*, 6. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.637075>.
- Northouse, P. G. (2019). *Leadership: Theory and practice*. (8th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- _____. (2022). *Leadership: Theory and practice*. (9th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Puccio, G. J. et al. (2011). *Creative Leadership: Skills that Drive change*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Ritter, S. M. & Mostert, N. (2022). Creativity and leadership in education: How creative leadership fosters innovation. *Journal of Creative Behavior*, 56(3), 745-760.
- Ubben, G. C. et al. (2010). *The principal: Creative leadership For excellence in schools*. (6th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Vygotsky, L. S. (2004). Imagination and creativity in childhood. *Journal of Russian and East European Psychology*, 42(1), 7-97.
- Zacko-Smith, J. D. (2010). Creative Leadership: Welcome to the 21st Century. *Academic Exchange Quarterly*, 14(4), 8-9.
- Zhou, J. & George, J. M. . (2001). When job dissatisfaction leads to creative: Encouraging the expression of voice. *Academy of Management Journal*, 44(4), 682-696.